

II. A FORGATÓKÖNYV

Feliratok, stáblista, majd végül harsonák s ujjongó angyalok kórusának kíséretében megjelenik a PRODUCER neve.

A zene jellege megváltozik, s ha Debussy még élne, hogy megkomponálja, mily kifinomult lenne, mily előkelő, mily tökéletesen tiszta s mentes minden Wagneri bujaságtól, minden Straussi közönségességtől! A filmen ugyanis a technicolor eljárást megszügyenítő minőségben a napfelkelte előtti óra látható. Úgy tűnik, az éjszaka egy szinte teljesen nyugodt tenger sötétjében vesztegel; az égbolt peremén azonban átetsző fakóság kúszik a zöldből az egyre sötétebb kéken át a zenitre. Keleten még látszik a hajnalcsillag.

NARRÁTOR

Leírhatatlan szépség, felfoghatatlan béke...

De sajnos a vásznon

A jelkép e jelképe

Bizonnyal úgy fest majd,

Mint Valaki asszony

Rajza Ella Wheeler

Wilcox egy verséhez.

A Természet szépségéből

A Művészet gyakorta csak

A balgaságot módolja ki.

Mégis kockáztatni kell;
Mert magukat, a közönséget,
Valamiképpen, bármi áron,
Wilcoxszal vagy alantabb módon,
Valamiképpen emlékeztetni kell,
Rá kell bírni, hogy emlékezzenek,
Rá kell venni: vágyjanak arra,
Hogy megértsék, mi Micsoda.

Miközben a Narrátor hangját halljuk, a kép fokozatosan áttűnik az Örökkévalóság jelképének jelképéről egy filmszínház zsúfolt nézőterére. Ahogy a kép árnyalatnyit kivilágosodik, hirtelen észrevesszük, hogy a közönség kizárólag elegánsan öltözött hím és nőstény babuinokból áll, s a legfiatalabbtól a legidősebbekig mindenféle korosztály képviselteti magát.

NARRÁTOR

Ám az ember, e büszke lény,

Ki röpké kis hatalom gúnyját hordja –

S tudása arról legkevésb, miben a legbiztosabb:

Áttetsző lényegében – mint dühödt majom,

Oly csodákkal kápráztatja az eget,

Melyektől sírnak az angyalok.

Vágás, a vásznat látjuk, amelyet a majmok oly figyelmesen bámulnak. A díszletben, amelyet csak Szemiramisz vagy a Metro-Goldwyn-Mayer képes megálmodni, dúskeblű fiatal nőstény babuin áll halványrózsaszín estélyi ruhában, az ajka bíborvörösre rúzosva, a pofája mályvaszínűre púderezve, tüzes vörös szeme kifestve. Amennyire kurta hátsó lábai engedik, érzékien riszálja magát, lassan kilejt a mu-

lató fényárban úszó színpadára, s két-háromszáz pár szőrös kézfej ütemes tapsolása közepette a XV. Lajos stílusú mikrofonhoz lép. Mögötte négykézláb, könnyűacél láncon, nyakörvvel a nyakán, Michael Faraday mászik.

NARRÁTOR

„Tudása arról legkevésb, miben a legbiztosabb...”
S mondanom sem kell, amit mi tudásnak nevezünk, az csupán a Tudatlanság egy másik formája – magasan szervezett és természetesen a legnagyobb mértékben tudományos, ám éppen ezért annál tökéletesebb, s annál több dühös majmot termel ki. Amikor a Tudatlanság még pusztán tudatlanságot jelentett, egyenlők voltunk a makikkal, a selyemmajmokkal és a bőgőmajmokkal. Mára azonban, a Magasabb Tudatlanságnak – azaz tudásunknak – hála, az ember szellemi képességei oly mértékben fejlődtek, hogy még a legjelentéktelenebbek is elérik a babuinok szintjét, a legkiválóbbak pedig az orangutánokét, sőt – amennyiben a Társadalom Megmentőjének rangjára emelkednek – akár a gorillákét.

Mindeközben a babuinlány odaér a mikrofonhoz. Szembefordul a közönséggel, és megpillantja a földön térdeplő, görnyedt és sajgó hátú Faradayt, amint épp próbálja kihúzni magát.

– Fekszik, fekszik! – kiáltja a babuinlány ellentmondást nem tűrő hangon, aztán korall végű lovaglópálcájával ráhúz egyet az öreg tudósra. Faraday a fájdalomtól eltorzult arccal engedelmeskedik, a majmközönség soraiban elragadtatott nevetés harsan.

A babuinlány csókot dob nekik, aztán magához húzza a mikrofont, és félelmetes, hatalmas fogait visszorgatva, búgó alt hangon énekelni kezdi a legújabb slágert:

*Szerelem, szerelem, szerelem–
A szerelem nekem a mindenem,
Csak erre gondolok, akárhol is járok.
Szeress hát, szeress hát, szeress hát,
Csillapítsd szerelmem hófokát,
Akárhogyan lesz, csakis te kellesz!*

Közelkép Faraday arcáról, amely először döbbenetet, aztán undort, megbotránkozást, végül pedig oly mélységes szégyent s gyötrelmet fejez ki, hogy még a könnyek is csorogni kezdenek ráncos bőrén.

Vágóképek rádiót hallgató majmokról.

Testes babuin háziasszony kolbászt süt, miközben a készülék elhozza legtitkosabb vágyainak képzeletbeli beteljesedését és az ezzel járó húsba markoló keserűséget.

Babuin kisbaba topog kiságyában, a komódon álló és a csillapodás ígéretéről daloló táskarádió után nyújtózkodik.

Középkorú babuin bankár a tőzsdehírek olvasását megszakítva belehallgat a rádióműsorba, a szemét lehunyva elragadtatottan mosolyog. *Szeress hát, szeress hát, szeress hát.*

Fiatal babuinfiú fiatal babuinlányt tapiz egy parkoló autóban, a háttérben zene szól. *Csakis te kelle-e-esz.* Közelképek szájakról és mancsokról.

Vágás, újra a Faraday arcán csillogó könnycseppeket látjuk. Az énekesnő hátrafordul, megpillantja

az öreg tudós elgyötört arcát, dühödten felüvölt, és ütlegelni kezdi a férfit, csak úgy záporoznak az egyre vadabb ütések, a közönség pedig tapsviharban tör ki. A mulató arany és jáspis falai hirtelen semmivé foszlanak, látjuk a majom-énekesnő és a rabságban sínylődő szellemóriás sziluettjét, a hátteret a nyitójelenet hajnali derengése adja. Aztán a kép fokozatosan áttűnik az Örökkévalóság jelképének jelképébe.

NARRÁTOR

A tenger, a fényes bolygó, az égbolt végtelen kristályüvege – bizonyára emlékszel még rájuk! Bizonyára! Vagy tán elfeledted, sőt soha fel sem fedezted, mi vár rád elméd állatkertjén, benső elmegyógyintézeteden, képzeleted színházainak Broadwayjén túl, ahol az egyetlen név, mely örökké fényárban úszik, a sajátod?

A Kamera átszeli az égboltot, a láthatár vonalát csipkézett peremű, sötét, sziklás sziget töri meg. A sziget mellett hatalmas, négyárbocos szkúner siklik el. Ahogy közeledünk, látjuk, hogy a vitorlás új-zélandi lobogó alatt szeli a vizet, a neve *Canterbury*. A kapitány és az utasok kisebb csoportja a hajókorlátnál áll, s kelet felé kémlel. Látcsővükbe nézve végigpásztázzuk a sivár partvidéket. Aztán a távoli hegyek sziluettje mögül egyszer csak felbukkan a nap.

NARRÁTOR

Eme derűs napon 2108. február huszadikát írunk, ezek a férfiak és nők pedig az Észak-Amerika újrafelfedezésére indított új-zélandi expedíció tagjai. Mivel a harmadik világháború hadviselő felei meg-

kímélték Új-Zélandot – mondanom sem kell, nem humanitárius okokból, hanem egyszerűen mert, egyenlítői Afrikához hasonlóan, a sziget túl távol feküdt ahhoz, hogy a nagyhatalmak az elpusztítására pocskékolják drága idejüket –, az ország átvészelte a háborút, sőt, szerény mértékben még virágzásnak is indult a tökéletes elszigeteltségben, amely a bolygó többi részén tapasztalható veszedelmes radioaktív sugárzás következtében több mint egy évszázadig tartott. Most, a veszély elmúltával, megérkeznek az első új-zélandi kutatók, hogy újra felfedezzék Amerikát, ezúttal nyugat felől közelítve meg a kontinenst. Mindeközben a világ túlsó felén a feketék lassan leereszkednek a Níluson és átkelnek a Földközi-tengeren. Micsoda pompás törzsi táncokat járnak a Parlamentek Anyjának denevérlakta termeiben! S a Vatikán útvesztőjénél nincs kiválóbb hely ahhoz a hosszadalmas és bonyolult szertartáshoz, amely során a nők csiklóját lemetszik! Mindenki pontosan azt kapja, amit kér.

A kép elsötétül; fegyverropogás hallatszik. Amikor újra felgyulladnak a fények, a földön kuporgó, pórázra vett dr. Albert Einsteint pillantjuk meg egyenruhás babuinok csoportja mögött.

A Kamera átvág a kötörmelékkal, kidőlt fákkal és holttestekkel borított keskeny senki földjén, majd megállapodik egy másik majomcsapaton, amelynek tagjai másféle egyenruhát viselnek, és más lobogót lenget fölöttük a szél, viszont magas szárú bakancsuk sarkánál ugyanolyan dr. Albert Einstein kuporog, pontosan ugyanolyan pórázon. A borzas hajkorona alól kipislantó jámbor, ártatlan arcon fájdalmas zavaro-

dottság látszik. A Kamera oda-vissza jár a két Einstein között. Közelképeket látunk a két teljesen egyforma arcról, amint reményvesztetten s mélabúsan lesik egymást gazdáik fényesre pucolt bőrcsizmái mögül.

Eközben a hangsávban az énekhangok, a szaxofonok és a csellók továbbra is a csillapodás után epekednek.

– Te vagy az, Albert? – érdeklődik az egyik Einstein tétován.

A másik lassan bólint.

– Attól tartok, igen, Albert.

A hirtelen feltámadó fuvallatban a fejük fölött megmoccannak a szembenálló felek lobogói. A színes szövetek szétnyílnak, majd ismét összecsukódnak, felfedik magukat, s újra elrejtőznek.

NARRÁTOR

Függőleges vonalak, vízszintes vonalak, körök és kereszttek, sasok és kalapácsok. Pusztán önkényes jelek. Ámde a valóság minden eleme, amelyhez jelet rendelünk, jelének alárendeltjévé válik. Goswami és Ali régen békében élt. Most viszont neked is saját lobogód van, nekem is, ahogy Babuin-isten minden gyermekének. Így aztán Ali és Goswami is saját lobogót kapott; mihelyst ez megtörtént, helyénvaló és illő lett, hogy akinek előbbre van, az kibelege a körülmetéltet, s akinek nincs előbbre, lelője a körülmetéletlent, megerőszakolja a feleségét, és lassú tűzön megsüsse a gyermekeit.

Ám közben a lobogók fölött hatalmas felhők úsznak, és a felhőkön túl áttetsző lényegünk egyik jelképe, a kék úr tátong, a zászlórúd tövében pedig búza, smaragdzöld rizs és köles nő. A test kenyere s a lélek kenyere. Választanunk kell a kenyér és a

lobogók között. Mondanom sem kell, hogy szinte kivétel nélkül mind a lobogókat választottuk.

A Kamera a zászlókról az Einsteinekre, majd az Einsteinekről a háttérben álldogáló hadvezetés ki-tüntetésekké ékeskedő tagjaira vált. A két tábornagy egyszer csak pontosan ugyanakkor osztogatni kezdi parancsait. Ebben a pillanatban mindkét oldalról szakszolgálatos babuin tiszthelyettesek bukkannak fel aeroszol kibocsátásra alkalmas, teljesen gépesített készülékekkel. Az egyik sereg hidroforjának oldalára a SZUPERERŐS TULARÉMIA feliratot festették; ellenségük készülékén pedig ez olvasható: 99,44%-OS GARANTÁLT TISZTASÁGÚ, TÖKÉLETESÍTETT TAKONYKÓR. A katonák kabalájuk, egy-egy láncra vert Louis Pasteur társaságában jelennek meg. A hangsávon a babuinlány halk éneke hallatszik. *Szeress hát, szeress hát, szeress hát, / Csillapítsd szerelmem hőfokát...* Aztán az érzéki dallam a „Remény és dicsőség földje” rézfúvós zenekarra és tizennégyezer tagú kórusra írt feldolgozásába vált át.

NARRÁTOR

Mely ország ez? – kérded, s én felelek:

Mindegyik.

S a Dicsőség persze a Majomkirályé.

A Remény pedig...

Szegény kicsikém, nincs többé remény,

Csupán valószínűség: a majd végtelen bizonyosság,

Hogy kiteljesedünk hirtelen,

Netán gyötrő lassúsággal:

S eljő a végső, helyrehozhatatlan

Csillapodás.

Közelkép a tartályok csapját elfordító mancsokról; aztán a Kamera hátrálni kezd. A két hidroforból sárga permet áramlik ki, s kúszik lassan egymás felé a senki földjén.

NARRÁTOR

Takonykór, barátaim, Takonykór – lófélék fertőző betegsége, emberek között ritkán fordul elő. De nincs ok aggodalomra, a Tudomány könnyedén megold mindent. A tünetek a következők: heves fájdalom az ízületekben; a testet gennyedző hólyagok borítják; a bőr alatt tályogok keletkeznek, melyek kifakadnak, s végül pörkös fekélyé alakulnak át. Ezalatt az orrnyálkahártya begyullad, és hatalmas mennyiségű, bűzös váladékot termel. Hamarosan fekélyek képződnek az orrlyukban, és szétmarják az orrkörnyéki csontokat és porcokat. Az orrból a fertőzés továbbterjed a szemre, a szájra, a torokra, a légcsövekre és a tüdőre. Három héten belül elpusztul a fertőzöttek nagy része. Az önök kormányának alkalmazásában álló zseniális, fiatal természettudósok azonban gondoskodnak róla, hogy *mindenki* belehaljon a fertőzésbe. Ámde nem csak az önök kormánya tűzte ki ezt célul, hanem kollektív skizofréniában szenvedő világunk minden választott vagy önjelölt szereplője. Biológusok, patológusok, fiziológusok – miután egész nap keményen dolgoztak laboratóriumukban, hazatérnek családjukhoz. Megölelik drága kis feleségüket. Fogócskáznak gyermekeikkel. Kellemesen megvacsoráznak barátaik körében, aztán elmennek egy kamarazenei estre, vagy politikai és filozófiai kérdésekről beszélgetnek. Tizenegykor ágyba bújnak,

s átadják magukat a házastársi szerelem intim örömeinek. Aztán reggel, miután elköltötték narancsléből és pirított kukoricapehelyből álló reggelijüket, ismét munkába indulnak, hogy felfedezzék, miként lehet még nagyobb számban, a *bacillus mallei* még halálosabb törzsével megfertőzni az övékkel szinte mindenben hasonlatos családokat.

A tábornagyok éles hangon osztogatják újabb parancsait. A két sereg zseniellátmányának őrzésével megbízott bakancsos majmok csoportja felől korbácsok éles csattanása hallatszik, vadul rángatják a pórázokat.

Közelkép az ellenszegülni próbáló Einsteinekről.

- Nem, nem... nem tudom megtenni!
- Mondom, hogy nem tudom megtenni.
- Áruló!
- Idegenszívű!
- Mocskos kommunista!
- Rohadt burzsoá-fasiszta!
- Bolsevik imperialista!
- Kapitalista-monopolista!
- Nesze!
- Nesze!

Rugdossák és korbáccsal verik a félholt Einsteinet, majd végül valami őrbódéféleség felé rángatják őket. A bódékban műszertáblák vannak, rajtuk különböző tárcsák, gombok és kapcsolók.

NARRÁTOR

Teljesen nyilvánvaló.

Minden iskolás tudja, nem igaz?

A cél a majmok választása; csupán az eszköz az emberé.

Páviának pénztárnoka, babuinok beszerzője,
Az értelem rohanvást jön, hogy buzgón igazoljon
mindent;
Jön, a Filozófia inasa, földön csúszva a zsarnokok
előtt;
Jön, a Poroszok kitartottja, a hegeli történettudo-
mánnyal;
Jön az Orvostannal, afrodisziákumot ad a Majom-
királynak;
Jön, verselve s a Retorikával, hogy megírja szónok-
latait;
Jön, elvégzi a számítást, s rakétaival célba veszi
Az árvaházat az óceán túlsó partján;
Böszén jön, s már becélozta Miasszonyunkat,
Hogy áhítattal telibe találja.

A rézfúvós zenekar harsogását felváltja a legfűl-
bemászóbb Wurlitzer-szám, a „Remény és dicsőség
földje” helyett immár az „Előre, Krisztus katonái”
szól. Majd a nagytiszteletű főesperes és dékán, Bronx
főtisztelendő babuin-püspöke lépdél előre méltóság-
teljesen, hogy pásztorbotját gyűrűkkel ékesített man-
csában tartva megáldja a két tábornagyot és hazafias
cselekedeteiket.

NARRÁTOR

Állam és Egyház,
Gyűlölködés és mohó láz:
Két Babuin-én egy felsőbbrendű Gorillában.

OMNES

Ámen, ámen.

A PÜSPÖK

In nomine Babuini...

A hangsávról most a *vox humana* és az egyházi
énekkar tagjainak angyali kórusa szól.

„Jézus Krisztus (*diminuendo*) az Ő (*pianissimo*) ke-
resztjével (*fortissimo*) előttünk járt.”

Hatalmas mancsok rántják fel a földről a két Ein-
steint, aztán premier plánban látjuk, ahogy a szőrös
mancsok a két tudós csuklójára kulcsolódnak. Maj-
mok vezetik az ujjakat, amelyek korábban egyenlete-
ket írtak, s Johann Sebastian Bach műveit játszották,
most azonban a főkapcsolóra fonódnak s rémült vo-
nakodással, lassan elfordítják. A halk kattantást követő
hosszú csendet végül a Narrátor hangja töri meg.

NARRÁTOR

Még a szuperszonikus rakétáknak is kell valameny-
nyi idő, hogy elérjék célpontjukat. Nos, mit szól-
nátok hozzá, fiúk, ha bekapnánk valamit reggelire,
miközben a végítéletet várjuk?

A majmok kinyitják oldalzsákjukat, és odavetnek
néhány kenyérdarabot, pár répát, meg két-három
kockacukrot az Einsteineknek, aztán hozzálátnak
rumból és bolognai kolbászból álló reggelijüknek.

A kép áttűnik, s megint a szkúner fedélzetét látjuk,
ahol az újrafelfedező expedíció tudósai reggeliznek.

NARRÁTOR

Íme a végítélet néhány túlélője. Milyen kellemes
emberek! S milyen kellemes a civilizáció is, melyet

képviselnek! Természetesen semmi igazán érdekes vagy látványos nincs benne. Se Parthenon, se Sixtus-kápolna, se Newton, Mozart vagy Shakespeare, cserébe viszont nincsenek Ezzelinók, Napóleonok, Hitlerék és Jay Gouldok sem, nincsen inkvizíció és nincsen NKVD, nincsenek tisztogatások, pogromok, lincselések. Nincsenek magasságok és nincsenek mélységek, bőségesen van viszont tej a gyerekeknek, az átlagintelligencia viszonylag magas, és a maga nyugodt, provinciális módján minden meghitt, kényelmes és emberi.

A vitorlás egyik utasa szeméhez emeli távcsövét, s végigpásztázza a most már alig egy-két mérföld távolságban lévő partot. Hirtelen elragadtatott kiáltással ad hangot megdöbbenésének.

– Nézzék! – Átadja a távcsövet egyik utastársának.
– A hegygerincen.

Társa belenéz a távcsőbe.

Alacsony dombokat látunk nagytotálban. A vonulat legmagasabb pontján három olajfúró torony magasodik az ég felé, akár egy modern és igen hatásos kálvária.

– Olaj! – kiáltja izgatottan a hegyet másodikként végigpásztázó utas. – És a fúrótornyok még most is állnak.

– Még mindig állnak?

A hírt az expedíció minden tagja megdöbbenéssel fogadja.

– Ez azt jelenti – szólal meg az idős Craigie professzor, a geológus –, hogy ezen a környéken nem volt nagyobb erejű robbanás.

– A robbanás nem feltétlenül szükséges a pusztításhoz – veszi át a szót kollégája, a magfizikai tanszék munkatársa. – A radioaktív gázok legalább olyan erőteljes pusztítást végeznek, ráadásul sokkal nagyobb területen fejtik ki hatásukat.

– Mintha megfeledkeznének a vírusokról és a baktériumokról – veti közbe Grampian professzor, a biológus. A hangján érződik, milyen rosszul esik neki, hogy ily méltatlanul mellőzik.

Fiatal felesége, aki egyszerű antropológus lévén nem tud bekapcsolódni a vitába, megelégszik azzal, hogy haragosan méregeti a magfizikust.

Miss Ethel Hook, a botanika tanszék munkatársa – kinek tweedruhája formás alakját, szarukeretes szemüvege pedig ragyogó intelligenciáját emeli ki – emlékezteti tudós kollégáit: szinte biztosra vehető, hogy a hadviselő felek széles körben alkalmaztak különböző növényirtó kórokozókat. Megerősítésért kollégájához, dr. Poole-hoz fordul, aki helyeslően bólint.

– Az élelmiszernövények kórokozói – magyarázza dr. Poole szakértő modorban – hosszú távon legalább olyan hatékony pusztítást visznek végbe, mint a hasadóanyag vagy a mesterségesen előidézett járványok. Vegyük például a burgonya...

– Minek vesződni ezekkel a különleges anyagokkal? – szakítja félbe nyersen a csapat mérnöke, dr. Cudworth. – Elvágják a vízvezetékeket, és egy hét alatt vége mindennek. Ha nincs lé, nincs lét. – Saját tréfája annyira tetszik neki, hogy harsányan hahotázni kezd.

Dr. Schneeglock, a pszichológus, alig leplezett megvetéssel, mosolyogva hallgatja a vitát.